

30. tabor Izseljenskega društva Slovenija v svetu

Ali Slovenija dovolj pomaga priseljenim Slovencem?

Slavnostna prireditev

– 30. tabor Slovencev po svetu –

v nedeljo, 7. julija 2024, v Zavodu sv. Stanislava,

Štula 23, Ljubljana Šentvid.

Ob 17.00 **Sv. maša** za Slovence doma in po svetu
somašuje škof dr. Anton Jamnik z izseljenskimi duhovniki.

Ob 18.00 **Uvodni pozdravi**

- mag. Uroš Zorn, predsednik SVS
- ga. Vesna Humar, državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu

Okrogla miza

Ali Slovenija dovolj pomaga priseljenim Slovincem?

Izkušnje slovenskih izseljencev ob prihodu v Slovenijo

- **dr. Andrej Fink**, predavatelj na Katoliškem inštitutu
- **Marija Voglar**, repatriacija Slovencev iz Venezuele
- **Tatjana Marušič**, mlada zdravnica v Pediatrični kliniki
- **Natasha Urbančič**, vzgojiteljica v vrtcu France Prešeren

Moderator: Federico V. Potočnik

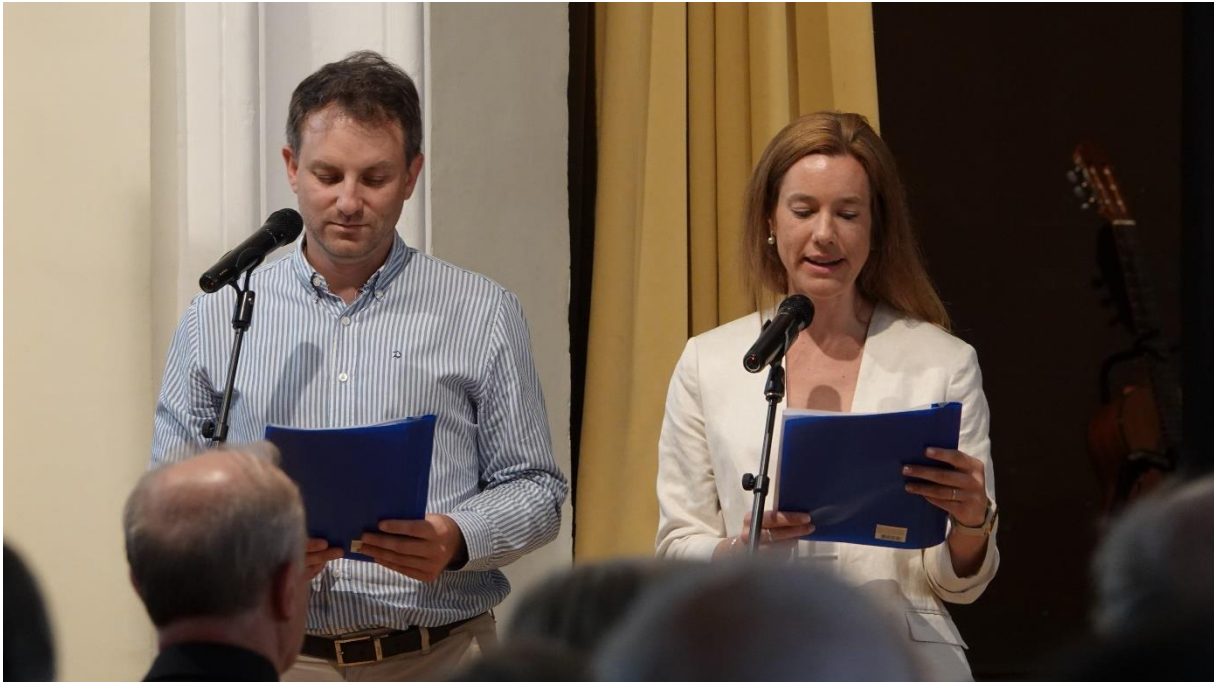
Kulturni program

- **Dijaki iz Argentine RAST 53** (Sem jaz Slovenec si ti Slovenec)
- **Slovenski plesni ansambel Triglav iz Winnipega**, Kanada
 - Razstava **Tabori Slovencev po svetu**

Nazdravimo **30. obletnici Taborov** – po programu druženje

Lepo vabljeni vsi Slovenci iz matične domovine, zamejstva, zdomstva in izseljenstva.

Uvodni pozdrav

Drage gospe, cenjeni gospodje lepo pozdravljeni na 30. taboru Slovenija v svetu, srečanju, ki ga že od leta 1994 organizira izseljensko društvo Slovenija na svetu (v nadaljevanju SVS) z namenom, da nam v matični domovini spregovorite vi, dragi Slovenci iz sveta. Dobrodošli doma! Slavje začnemo s slovensko himno in nato izseljensko himno, ki ju bo vodil bas-baritonist Marco Fink.

Zahvaljujemo se g. škofu Antonu Jamniku, izseljenskemu duhovniku g. Zvonetu Podvinskemu, monsinjorju Janezu Puclju in patru Krizologu Cimermanu za daritev svete maše in za podane spodbudne misli. Izseljensko društvo SVS je začelo nastajati konec leta 1991, ko so takrat mladi Slovenci, rojeni v Argentini ob slovenski osamosvojitvi prišli v domovino prednikov in zaznali potrebe Slovencev iz sveta. Po nekaj letih so se društvu pridružili Slovenci, vrnjeni iz Francije. Gospe in gospodje, k uvodnemu pozdravu vabim predsednika društva Slovenija v svetu, magistra Uroša Zorna, Slovenca, rojenega v Parizu.

Mag. Uroš Zorn:

Spoštovane gospe, cenjeni gospodje, dragi rojaki od blizu in daleč, prisrčno pozdravljeni na slavnostni prireditvi ob 30. taboru izseljenskega društva SVS. Posebno topel pozdrav naj gre državnici sekretarki na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu gospe Vesni Humar, ki nas je s svojo prisotnostjo še posebej počastila, gospodu Lojzetu Peterletu, gospe poslanki Alenki Jeraj, gospodu škofu Antonu Jamniku in izseljenskim duhovnikom, gospodu Zvonetu Podvinskemu, gospodu Janezu Puclju in patru Krizologu; zahvaljujemo se za doživeto mašno daritev. Prijazen pozdrav še predstavnikom sorodnih organizacij. Nazadnje naj gre še prisrčen pozdrav dijakom srednješolskega tečaja RAST 53 iz Argentine, folklorni skupini iz Winnipega v Kanadi in vsem nastopajočim na današnji okrogli mizi.

Letošnji tabor SVS je nekaj posebnega. Praznujemo trideseto obletnico naših vsakoletnih poletnih srečanj, obenem pa se s pogledom oziramo nazaj in z letošnjo tematiko okrogle mize skušamo potegniti črto pod tridesetletnim delovanjem in prizadevanji za pomoč rojakom v tujini in tistih, ki so se vračali ali se preselili v domovino svojih staršev. Vsa ta leta smo skušali čim bolj vestno slediti in prisluhniti potrebam Slovencev po svetu, zato so bile tudi tematike vsakoletnih okroglih miz vedno ubrane na njihove težave, želje, upe, napore, pa tudi zaplete ob selitvi in vživljanju v novo okolje. S temi vsakoletnimi srečanji smo skušali tudi osveščati javnost v domovini in ji približevati življenje in delo Slovencev po svetu, kar je posebno v prvih letih predstavljalo pravi podvig in izziv. Letos se tako sprašujemo, ali je tudi matična domovina v tem pogledu storila dovolj.

Z zadovoljstvom se oziramo nazaj na tabore, ki so bili vedno priložnost za obravnavo aktualnih problemov Slovencev po svetu, za izmenjavo kritičnih pa tudi odobravajočih in pohvalnih misli in ne nazadnje tudi za prijetna druženja rojakov iz različnih držav in z različnih celin. Ponosni smo, da nam je uspelo pridobiti za naše tabore pomembne predavatelje in sogovornike iz najrazličnejših poklicev z vseh koncev sveta in lepo število likovnih umetnikov, ki so skoraj na vsakem taboru razstavili svoja dela in rojakom v domovini omogočili ogled svojih dosežkov. Izredno zadovoljstvo nas prevzema ob misli, da smo omogočili kar nekaj stotinam slovenskih dijakov iz sveta predstavitev na naših taborih, ogled domovine njihovih prednikov, nastope, športne turnirje, izpopolnjevanje v ljudskih plesih in možnost učenja in poglobljanja znanja slovenščine. Radovedni in vedoželjni bodo lahko o naših taborih kaj več izvedeli iz zbornikov, ki smo jih izdajali glede na trenutne zmogljivosti. Jasno je, da se je od naših prvih taborov marsikaj spremenilo v svetu, v slovenskih skupnostih na tujem in v domovini. Pred nami so mogoče nepredvidljivi izzivi, nove, morda nekoliko drugačne naloge, a pomoč pri ohranjanju slovenskega jezika in kulture bo tudi v prihodnosti naša glavna skrb.

Naj bo zadnja misel v upanju na svetlo, uspešno prihodnost Slovenije, da bi vsi Slovenci po svetu začutili v njej domovinsko pravico in materinsko toplino, našim taborom pa želimo čim uspešnejši vstop v četrto desetletje. Hvala za pozornost!

Hvala mag. Uroš Zorn za uvodno razmišljanje.

Tabor SVS so-finansira Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. K pozdravu vabim državno sekretarko na uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu, gospo Vesno Humar.

Vesna Humar

Hvala lepa g. Kocmur. Je trajalo nekaj časa, ampak vsekakor manj kot da bi jaz zrastle. En lep dober dan vsem, g. Zorn, g. Kocmur, cenjeni g. Jamnik, g. Peterle, g. Jeraj, predvsem pa mladi iz Buenos Airesa in iz Winnipega, spoštovani Slovenke in Slovenci, ki se v teh dneh mudite v domovini. Dobrodošli doma! Tolikokrat smo vam rekli v minulih dneh: »Dobrodošli doma!« in se ne naveličamo, ker smo vas res iskreno veseli. Mene zelo veseli, da je pri sveti maši g. Jamnik govoril o današnjem jutranjem dogodku v Trstu, mu kar malo zavidam, da je bil tam, jaz sem ga gledala po televiziji in zdelo se mi je pomenljivo in ganljivo, ko je bilo na trgu Zedinjenja Italije kot se mu reče uradno oz. na Velikem trgu kot mu rečejo tržaški Slovenci, slišati slovensko besedo in po zaslugi združenja cerkvenih pevskih zborov tudi prelepo slovensko pesem. Res je bil to eden od tistih zgodovinskih dogodkov. Trst je za Slovence pomembno mesto – nekoč (pravijo) je bilo največje slovensko mesto. Naši predniki in vaši predniki so tam

v prejšnjem in pred-prejšnjem stoletju z ladjami odhajali na drugi konec sveta, se tja mnogi od njih tudi vračali. Nekateri so odhajali in se vračali z veseljem in upanjem, drugi z brezupom in žalostjo. Na tistem Velikem trgu, kot mu rečemo je leta 1938 Benito Mussolini razglasil tako imenovane rasne zakone in na to spominja spominska plošča na trgu. Da je bil danes ta trg prizorišče vsega tistega, kar je človeško, kar je pomembno, kar gradi temelje našega sobivanja in naše civilizacije, je nekaj res čudovitega in da so bili slovenščina in Slovenci del tega, še toliko bolj. Jaz se zelo veselim te razprave, ki zdaj sledi, namreč mi rečemo: »Dobrodošli doma« z vsem srcem, ampak se moramo vedno tudi kritično vprašati ali ta dobrodošlica ostane samo na površini ali uspemo civilno-družbene civilizacije, država, Slovenke in Slovenci, živeči v Sloveniji, res narediti vse tisto, kar je v naših močeh, da se lahko s polnim srcem vračate in tisti, ki to želite, tudi ostajate v Republiki Sloveniji. To vračanje je malo dvorezen meč. Veliko smo se pogovarjali v preteklih tednih. Jaz vem, da za številne skupnosti Slovencev po svetu vračanje (predvsem mlajših, predvsem družin) v Republiko Slovenijo pomeni tudi izgubo, pomeni tudi oslabitev, se pravi, da moramo gledati in obe strani in da se moramo tudi kot država (in kot urad se bomo potruditi še bolj), da skupnosti Slovencev po svetu ohranimo močne, dinamične, da uspejo privabljal mlade, da ohranjano identiteto, kulturo, jezik, hkrati pa res, da na široko odpremo vrata tistim, ki bi se morda želeli vrniti. Na uradu smo oblikovali en akcijski načrt, ki vsebuje devet sklopov, ukrepov na različnih področjih od olajšanja birokratkah ovir do učenja jezika, davčnih olajšav, vključevanja v družbo, priznanja diplom in nazivov in tako naprej, s katerimi želimo tistim, ki se želijo vrniti pomagati pri tem koraku, te ukrepe smo nazadnje predstavili kakšen teden nazaj na svetu za Slovence po svetu pa tudi organizacijam in bomo potem malo širše odprli javno razpravo v naslednjih mesecih, odprli pa smo tudi INFO točko za vračanje – en tak se mi zdi majhen, ampak pomemben korak. Kolegico Barbaro Palčec, ki se z vsem srcem posveča tej tematiki, lahko kdorkoli pokliče individualno, mi pa se z njim pogovorimo in pomagamo izpostaviti stik s katerokoli institucijo in dajemo informacije in pomagamo premagati neke težave s katerimi se nekdo, ki se odloči zamenjati državo, lahko sooča. Velikokrat so to zelo banalne, čisto praktične stvari. To so taki majhni kamenčki v takem velikem mozaiku, ki ga gradimo skupaj, jaz se veselim vsakič, ko pridem na ta dogodek, vsega seveda: nastopa RAST-i, drugih gostov, maše, pogovora itn., ampak mogoče še najbolj tega, da zapojemo izseljensko himno, ker se mi zdi krasna ta misel iz refrena: »Slovenija, moj dom brez mej, ker nosim te s seboj«. Zunaj je domovina, ampak predvsem v srcu je domovina tako, da ostanimo povezani, ostanimo pogumni in vam želim en lep prijeten topel dan v najboljši možni družbi.

OKROGLA MIZA

Ustanovni člani izseljenskega društva SVS so se že v 90-letih prizadevali, da bi Slovencem iz izseljenstva olajšali selitev v matično domovino. Društvo SVS vsa leta pomaga vsem, ki se obrnejo nanj in posreduje na uradih in ministrstvih pri različnih postopkih kot so priznanje v tujini pridobljene diplome, vpis v šolo oz. na univerzo, iskanje zaposlitve, ugodne nastanitve, pisanje prošenj za delo, prevodov in tako dalje.

V Slovenijo se je v zadnjih letih preselilo že toliko Slovencev iz izseljenstva, da si lahko zelo lepo pomagajo med seboj. V teh 33 letih od osamosvojitve dalje se je v Sloveniji marsikaj obrnilo na bolje. Kako pa Slovenci, ki so se odločili za selitev občutijo to pomoč Republike Slovenije? Vabiva Slovence, priseljene iz Argentine in Venezuele, da se nam pridružijo in podajo svoje izkušnje ob prihodu v Slovenijo.

Dr. Andrej Fink, pravnik, profesor in publicist, ga. Marija Voglej, upokojena zdravnica slovenskega rodu iz Venezuele, Tatjana Marušič, mlada zdravnica v pediatrični kliniki in Natasha Urbančič, vzgojiteljica v vrtcu France Prešeren. Okroglo mizo bo moderiral član Slovenije v svetu, zdravnik, infektolog Federico Potočnik, vsem znan po njegovih pronicljivih zapisih na omrežju X in po televizijskih nastopih, zlasti v času korone. V Slovenijo se je preselil ob koncu osnovne šole, uspešno zaključil Škofijsko klasično gimnazijo kot zlati maturant, diplomiral kot zdravnik in infektolog, zaposlen je v splošni bolnici Celje. Študij je nadaljeval v ZDA na univerzi Stanford. Besedo predajava moderatorju Federicu Potočniku, ki bo predstavil sogovorce in se z njimi pogovarjal.

Federico Potočnik: Hvala lepa. Vračanje v Slovenijo je ena taka zelo prijetna tema, ker združuje vse, ki smo v tej dvorani, tako sogovornike, kot vse vas. Tisti, ki ste se vrnili v Slovenijo za stalno in tudi tiste, ki ste se vrnili začasno. Ne glede na to kje ste se rodili, v Slovenijo domov se vračamo. Tako da zelo lepo pozdravljam moje odlične sogovornike. Lepo vas pozdravljam vse, ki ste prišli, si vzeli čas za ta pogovor, posebej pa pozdravljam g. Lojzeta Peterleta, brez katerega ne bi imeli samostojne in demokratične države in brez katerega ne bi mogli praznovati naših obletnic.

Naša konkretna tema danes je: »Ali je Slovenija v vseh teh letih naredila dovolj za vračanje naših Slovencev iz zamejstva in sveta, torej zunaj Slovenije, nazaj v domovino Slovenijo?«. Imamo dva odgovora – kratek odgovor in dolg odgovor. Ta kratek odgovor je: »Ne.«, ampak dajmo se lotiti dolgega odgovora zato, da se vprašamo zakaj še ni prišlo do tistega popolnega odgovora, ki bi ga od naše domovine pričakovali. Imam zelo veliko srečo, da imam ob sebi krasne ljudi, ki bodo na ta vprašanja znala odgovoriti. Želim začeti Natasha, pri tebi.

Natasha, ti prihajaš iz Argentine, si iz San Justa, si dve leti v Sloveniji, si obiskovala slovensko šolo, si bila zelo aktivna v slovenski skupnosti, si bila učiteljica v slovenskem tečaju ABC in si diplomirala kot vzgojiteljica predšolske vzgoje. Si delala v ZDA na smučišču, to pomeni, da znaš smučati po angleško in si prišla v ASEF delat v vrtec dr. Franceta Prešerna v Ljubljani. Potem si se v Slovenijo zaljubila, si šla domov, si se pripravila, prišla nazaj, tako da moje prvo vprašanje tebi je: »Ti si bila tukaj sredi pandemije, ko je bilo kar težko. Pa vendarle si opisala ta čas kot najlepši čas v življenju. Kako to?«

Natasha Urbančič: Točno tako. Čeprav je bilo težko, ker nisem vedela do zadnjega trenutka, če bom lahko potovala ali ne, sem imela srečo in sem lahko prišla in sem ugotovila, da so vrtci oz. otroštvo v Sloveniji čisto drugačni in sem lahko uživala (čeprav sem tudi uživala v Argentini, ampak na drug način) kako vse to poteka. Videla sem, da so otroci res svobodni, da je vzgoja prav drugačna, ker v Sloveniji otroci lahko uživajo v naravi in zaenkrat ni nevarna država in upamo da bo tako še naprej. Tako da sem lahko uživala, čeprav so bile občine zaprte, trgovine in vse, sem imela res lepo izkušnjo.

Federico Potočnik: Tatjana, ti tudi delaš z otroki, ampak na drugačen način. Si otroška kardiologinja. Si tudi iz San Justa iz Argentine, si hodila tja v osnovno šolo, potem na srednješolski tečaj, si končala medicino na UBA na univerzi Buenos Aires, si delala specializacijo iz pediatrije v bolnišnici v Gurtierresu in potem specializacijo v Garrajanu. Potem si tudi kot Natasha prišla z ASEF-om v Slovenijo, spoznala pediatrično kliniko, šla nazaj, vse pripravila in prišla nazaj domov v Slovenijo. Torej, ti si prišla, tvoj šef je zelo kmalu za tem, ko si prišla delat v pediatrično kliniko, dal odpoved. Čudna stvar v slovenski medicini, da kdo da odpoved, ampak ti delaš z zelo zahtevnimi primeri. Kako je bilo priti v Slovenijo iz popolnoma drugega okolja in zagristi direktno v delo?

Tatjana Marušič: Uf, težko. V resnici sem tudi imela to izkušnjo prej z ASEF-om leta 2019. To je bilo ravno, ko sem končala pediatrijo in takrat sem, ko sem krožila s to štipendijo sem že spoznala ljudi in me je že zanimala otroška kardiologija. Čeprav nisem bila še kardiologinja, sem počasi spoznala ljudi, ampak ko sem šla nazaj v Argentino sem šele naredila otroško kardiologijo in priti nazaj je bil res velik izziv in glih to, da je moj predstojnik takrat dal odpoved je bilo na začetku kot: »Uf, kaj pa zdaj?«, kot preveč pritiska. Ker je bilo premalo ljudi na oddelku, sem videla po eni strani, da me res potrjujejo, ampak po drugi strani pa sem videla to kot nek izziv, da bi lahko sodelovala, da bi lahko pač naredila ker imam, čeprav nimam veliko izkušenj še z otroško kardiologijo in ni bilo lepo, ker sem videla da mi ne zaupajo. Ampak glih tako je bilo – on je dal odpoved in vse te njegove paciente sem jaz prevzela in počasi gre.

Federico Potočnik: Andrej, tudi ti si prišel v Slovenijo in si se takoj na polno vživel v slovenko okolje. In če dovoliš da te citiram: »Pred sedmini leti ste se preselili v Slovenijo, ste se z ženo že dobro aklimatizirali?« tvoj odgovor: »Popolnoma. Ne živiva kot doma, temveč kratko malo – doma«. Zelo mi je bila všeč ta fraza in kako si to ubesedil. Jaz si predstavljam, da ne bi moglo biti nič drugače pri tebi, ker si pravnik za področje terja v državi ustavnega in mednarodnega

prava ter mednarodnih odnosov, diplomiral si na pravni fakulteti v Buenos Airesu, doktoriral si na Universidad Complutense v Madridu, poleg tega si v Madridu študiral politično sociologijo, mednarodno trgovino, diplomiral si kot prevajalec za španski jezik na pravni fakulteti v Buenos Airesu, na višji vojaški šoli si diplomiral iz strategije, potem si 30 let opravljal odvetniško in prevajalsko prakso, si 30 let redni profesor na pravni fakulteti in na Universidad Católica Argentina, 35 let si poučeval mednarodno javno pravo, mednarodne odnose, teorijo mednarodnih odnosov – tukaj si bil imenovan za služnega profesorja, profesor si tudi na katoliškem inštitutu v Ljubljani pri predmetu Mednarodna stvarnost in mednarodni odnosi. V Sloveniji, Argentini in Španiji si objavil veliko člankov, študij, dve knjigi in si soavtor štirih knjig. Jaz sem seštel, da imaš enih 155 let delovne dobe. V tem impresivnem CV-ju meni manjka ena stvar: kako je možno, da se pišeš Fink in nisi operni pevec?

Dr. Andrej Fink: Ne vem kakšno zvezo ima zdaj to vprašanje z vsem povedanim, ampak ja, po nemško je Fink ščinkavec, ščinkavec je pa menda zelo pojoč ptič iz srednje Evrope, vsaj tako je bilo vedno znano da po špansko je bil pincon ščinkavec, velikokrat sem se srečal z njimi, ki so se pisali Šinkovec, Šinkavec in so rekli: »Ja, saj midva sva pa v žlahti« pa sme rekel: »Ja, morda. Ne vem koliko stoletij nazaj.« Torej zakaj ne pojem, jaz pojem pa vendarle ne profesionalno. To delata zelo uspešno brat in sestra.

Federico Potočnik: Če jaz kaj vem, te je zelo mikala pisana beseda, zgodovina slovenskega naroda, pogovor z Grupom Rupnikom o iskanju slovenske zgodovine in si šel v čisto drugačen svet. O tem prehodu kako si odkrival slovenski svet bi rad malo več slišal.

Andrej Fink: Jaz sem ves čas, kot je bilo povedano, ko sva se z ženo preselila, s seboj prinesel v Slovenijo vso tisto Slovenijo, ki sem jo že v Argentini doživljal celo življenje. Navsezadnje ni kratko, predvsem ko sem se preselil že ni bilo več kratko življenje. Celo življenje je bilo praktično tam, ampak vendar, kljub temu da sem živel zunaj Slovenije, sem dejansko živel miselno v Sloveniji. Zato sem prepričan, da ni bila oškodovana ne Argentina, kajti jaz sem delal tam kot zvest Argentinec – bil sem profesor na dveh univerzah in tudi delal za Argentinske stranke kot odvetnik, ampak sem delal zvesto zanje, za Argentino. In ko sem bil profesor na dveh univerzah za več predmetov, sem vedno rekel argentinskim študentom: »Glejte kaj imate vi pred seboj, pod seboj in v svojem srcu«, s tem sem mislil argentinsko domovino – čuvajte svojo domovino, glejte kaj delate z njo, resno se vzgajajte, informirajte za prihodnost za to, da boste lahko svoji domovini služili in to sem poudarjal. Zakaj? Zato, ker jaz sem sin Slovencev in moji starši so morali oditi iz Slovenije in jaz dobro vem kaj se pravi zgubiti domovino. Jaz sem to vsak dan, ne samo pri svojih starših, ampak pri mnogih drugih tisočih Slovencih opazoval, gledal s kakšnim veseljem, s kakšnim elanom so ohranjali in gojili. Ne gre samo za ohranjanje, kajti če nekaj samo ohranjamo se kaj rado zgodi da nazadujemo, ker gre življenje naprej. Ampak tam je bilo pa ohranjanje in gojenje, to se pravi, so nastajale nove storitve, nove kulturne in družbene. Tukaj že pri mladih. Že to je dokaz, da je bilo gojenje slovenske besede, slovenstva, slovenske misli na splošno močno. Vse to je botrovalo, da sem se istočasno, ko sem se zanimal za vse, kar me je obdajalo z argentinsko zgodovino, istočasno vzporedno gledal kakšna je pa Slovenija – kaj se s Slovenijo dogajalo v preteklih ne samo desetletjih, to sem kar precej jasno vedel in slišal od staršev in drugih, ampak tudi stoletjih in zato me je tudi slovenska zgodovina zanimala. Iz tega sem črpal mnogo nekih misli, bom rekel tudi energije, ker to mi je dalo nekaj življenjske sile da sem širše gledal na te stvari. Tako za Argentino, ker po pravici povedano si jaz nikoli nisem mislil, da bom kdaj v Sloveniji. Jaz sem si rekel: »Ja, nekoč no.« ampak kdaj, po pravici povedano saj nisem pričakoval, da bo to tako hitro, kot se je potem

zgodilo leta 1991. Takrat pa se je seveda zgodil milostni trenutek kot se velikokrat ponavlja in mislim da je to resničen in pravi izraz za to, kar se nam je zgodilo. Ta milostni trenutek se mora seveda še utrjevati, ker še ni dokončno dorečen in je treba še marsikaj narediti v Sloveniji, ampak vendar spremenilo se je in tisto nam je dalo popolnoma eno novo perspektivo, nove možnosti, nove projekcije in to je morda odgovor na to kaj me je k temu nagibalo. Kaj me je k temu vodilo.

Federico Potočnik: Hvala ti za bogat odgovor. Marija, ti imaš podobno zgodbo: tvoj oče je odšel leta 1947, tvoja družina je sledila leta 1950, izbrali so si Venezuelo, ker je Venezuela sprejemala družine z več otroki, v Venezueli si se pa rodila ti. V Italiji si študirala medicino, delala si v Venezueli v kraju Valencia z otroki s posebnimi potrebami. Prvo vprašanje je: Kako izgleda skupnost Slovencev v Venezueli? Kako je živeti v kraju kjer ni toliko Slovencev, kje je težje priti do tega da se ohranjajo stvari, ki si jih uspela ti ohraniti?

Marija Voglar: Ja težko je, ker res nas ni veliko. Ko sem bila majhna se spomnim, da je bilo v Valenciji enih pet družin s Slovenci. Med seboj se nismo pogovarjali v slovenščini, doma smo govorili slovensko. Dokler sem bila stara ene 7 ali 8 let smo samo slovensko govorili, potem ko sem šla v šolo je bilo pa treba španščino govoriti in vsi drugi, ker oče je šel delat, mama je bila doma, nam je pomagala z nalogami in je bilo treba špansko govoriti. Pa vseeno smo zmeraj z očetom in z materjo govorili po slovensko. Drugače smo tudi živeli – po slovensko smo jedli, na slovensko način, vse res je bilo po slovensko. Leta 1958 se je pa že ena skupina Ciril in Metod v Caracasu, ko je prišel monsijor Janez Gril je ustanovil to društvo in smo hodili v Caracas, to je 145 km iz Valencije pa smo hodili vsako soboto, da smo imeli vaje, tisti, ki so peli, je bil en zbor, mi ta mali smo igrali, smo imeli predstave otroške in tako smo ohranjali slovenščino. Potem je pa zelo zelo težko, ker nas ni veliko. Če so bili tisti pari oba Slovenca, tisto je še bilo, če so se pa poročili z domačinom je pa tisto že težko ohranjati, ker jezik je pa popolnoma drugačen, ker nima nobene, nobene zveze s španščino. In zato je tudi za nas velik izziv govoriti slovensko. Ta izgovorjava je težka. Ko sem prišla ponovno v Slovenijo, jaz sem bila prej velikokrat kot turist in takrat me ni res veliko brigalo. So me razumeli in jaz sem govorila. Ko sem pa zdaj prišla je bilo pa treba en malo boljše govoriti, bolj pravilno. Je bil velik izziv. Izvedela sem, nisem prej vedela da ima dvojino, da je treba sklanjati, tega sploh nisem vedela, še zdaj tut ne vem veliko boljše. Pa se potrudimo, da se učimo, da gremo naprej, da se udomačimo tukaj.

Federico Potočnik: Hvala lepa Marija za tvoj odgovor. Tatjana tudi ti si prišla iz čisto drugačnih krajev, iz čisto drugačnega zdravstvenega sistema v en precej drugačen zdravstveni sistem. Kaj je nekaj, kar bi vzela iz slovenskega, kar ti je bilo všeč in bi poslala kolegom v Argentini? Kje vidiš, da se lahko učimo drug od drugega v tem sistemu, predvsem v otroški kardiologiji, kjer vemo, da je v Sloveniji težko? V zadnjih 10 letih je bilo kar kritično.

Tatjana Marušič: Na splošno Argentina ni tako organizirana kot Slovenija, ampak prav kar se tiče oddelka otroške kardiologije pa je moja izkušnja, seveda bolnica v Argentini, kjer sem jaz naredila specializacijo je ogromna, res je velika klinika in v tem smislu se še organiziram, ker naš oddelek pa je imel kar nekaj kriz. Ampak to spotoma s časom se bo uredilo, bi rekla. Ampak po drugi strani bi lahko rekla, da Argentinci smo malo bolj sproščeni, ekspresivni in tukaj vidim, da to Slovincem ni všeč. S starši pacientov skušam biti kakor sem, kot Argentinka imam malo več značaja in temu hočem biti zvesta in vidim da imamo nek lep odnos s pacienti tudi tukaj, čeprav bi lahko rekla da imamo kakšne kulturne razlike, ampak vidim da to paše tukaj.

Federico Potočnik: Veš kaj me zanima: v sklopu tvojega vračanja domov v Slovenijo si mogla iti čez proces nostrifikacije. Ali so ti priznali tvojo sub-specializacijo?

Tatjana Marušič: Ne, sub-specializacijo. Otroška kardiologija tukaj ne obstaja kot specializacija, so mi pa priznali pediatrijo.

Federico Potočnik: Natasha, pri tebi pa je bilo malo lažje. Praviš da si skozi ta proces nostrifikacije šla brez težav in da so ti veliko pomagali. Kje si to pomoč iskala in kje si jo dobila?

Natasha Urbančič: Če sem iskrena sem imela res srečo. Takrat, ko sem jaz naredila štipendijo, sem spoznala ravnateljico vrtca in mi je ona rekla, da če se odločiš in prideš nazaj živeti, ti bom jaz pomagala. In točno tako je bilo. Prišla sem, uredila sem dokumentacijo, seveda je treba prevesti diplomo in tudi sem imela srečo, da je Tatjana meni malo svetovala. Ona je dala to že par let prej čez in mi je ona tudi pomagala glede postopka. In enkrat ko sem vložila vso dokumentacijo na ministrstvo za znanost in šport sem mogla počakati par mesecev in so mi priznali diplomo in takrat sem mogla tudi jaz strokovni izpit narediti. Tukaj sem imela težavo, sem se mogla potruditi. Celo leto sem se pripravljala, sem imela nastope, to so neke dejavnosti v različnih starostnih skupinah in po tem sem vložila vse te priprave in prošnja od moje ravnateljice in sem lahko šla na izpit. Izpit vsebuje različna področja, to je slovenščina, uprava in zakonodaja in to vsi Slovenci morajo dati čez: vzgojitelji, profesorji in učitelji. In zame je bilo težko, ker se nisem tukaj rodila in sem mogla spoznat slovensko upravo, EU, kako vse to potek, poleg slovenščine, to tudi je bilo malo tako in zakonodaja vrtca, ki je tudi različna od argentinske. Tako da uspešno sem dala to čez in sem dobila ponudbo za nedoločen čas in sem srečna in vesela tu.

Federico Potočnik: Marija, pri tebi pa je bil postopek povsem drugačen, je moral iti čez slovenski parlament in ti si pisala v Slovenijo zato da bi pomagali Slovincem v Venezueli. Kako si se za to odločila? Kako je prišla ta ideja in kako je ta proces potekal?

Marija Voglar: Če prav rečem, nisem se jaz odločila. Meni je pisal g. Peter Česnik 12. marca in vprašal koliko Slovencev je v Venezueli. Nisem vedela kdo je on, sploh ne in sem dogovorila da jih je en 1000 ali 1500, ne več. Potem pa je pisal, da če se bi kdo vrnil v domovino, sem rekla da ta prva sem jaz. Ravno takrat smo bili šest dni brez elektrike, potem pa 10 dni brez kaplje vode in sem bila res obupana, tako da sem rekla: »Ta prva jaz.«. potem pa se je predstavil, je rekel, da je minister za Slovence po svetu in če bi mi lahko pomagal, da bi on to rade volje naredil. Pa da potrebuje eno prošnjo. Potem pa sem res mislila, bolj za mlade, ne za mene. Jaz nisem nikdar mislila, da bom kdaj živela v Sloveniji zaradi starosti je že malo težko priti sem. Vseeno sem napisala prošnjo, mislila pa sem bolj na druge. Nato pa je brat, dva mlajša brata so pa rekli, da oni tudi grejo, tako da bi ostala starejša sestra, ki je zdaj 86 stara, je bila tukaj v Slovenij rojena in se je vrnila po 70. let zopet v Slovenijo, in jaz. Mislila sem si, da sami tam ne bova mogli preživeti zato, ker sva že obe stari in smo se odločili, da pridemo mi. In tisti čas je bilo 21 oseb, ki je zaprosilo za repatriacijo in so nam odobrili, že oktobra mesca smo že imeli odločbe, je bilo zelo, zelo hitro res, zelo hitro, zdaj gre bolj počasi, je treba več čakati. Tako je bilo, smo prišli sem, smo srečni, zadovoljni, hvaležni, vsak dan damo hvalo Bogu, da smo tukaj.

Federico Potočnik: Hvala lepa, Marija. Andrej, pri tebi je ta vrnitev v Slovenijo morda malo bolj umirjena. V Reporterju si dodal, da se je s tem naravno zaključil krog. Nam lahko poveš nekaj več o tem krogu?

Dr. Andrej Fink: To je moje gledanje. Starši so morali zaradi določenih razlogov, saj vemo katerih, v svet, jaz sem se rodil še na poti v Italiji, za menoj so se v Argentini rodili še štiri sestre in brat; torej starši gredo ven, zunaj se rodijo njihovi otroci, mnogim že vnuki, menda ti si vnuk, pa si danes tudi tukaj, iz tega vidika pravim, da se krog zaokroži na tak način, ampak lepo zaokroži. Jaz rad govorim o vrnitvi, čeprav tehnično vrnitev to ni, ker jaz iz Slovenije nisem odšel, da bi se vrnil, ampak zame moralno, narodnostno, kulturno, vsestransko, zame je to vrnitev. Tudi moralno, do neke mere celo politično, je vrnitev, če ne bi jaz moral ostati zunaj, kar sem mislil – da se nikoli ne bom mogel vključiti nazaj. Milostni trenutek se je zgodil in danes sem tukaj, še danes po sedmih letih se včasih nasmehnem sam sebi: »A je mogoče, da se tole dogaja? Kaj se je vse prej dogajalo drugje?«. Skratka ves ta krog, ko gledam pa ne samo nase, ampak tudi starše in na druge ljudi. Kaj se je vse dogajalo v zdomstvu, kaj je bilo vse tam narejenega, kakšno bogastvo je bilo tam iz 'denarnega ničā' ustvarjeno, iz ene revščine, pa vendar iz ogromnega, kulturnega in verskega bogastva. Vse to je bilo tisto, kar potem človeku da misliti, da je tukaj nek krog, ki se zaokroža in v mojem primeru zaključuje pa tudi v primeru mlajših in tudi mnogih tukaj, ki jih poznam. Prišli so sem nazaj v nekem posebnem smislu.

Federico Poročnik: Ta misel o krogu mi je bila zelo zanimiva, sploh zaradi prostorov v katerih smo. To je zgodba, ki jo verjetno še kdo deli, ampak moj star oče je bil v tej dvorani zaprt po vojni. In da se danes, toliko let po teh grdih dogodkih, lahko pogovarjamo o teh bistvenih zadevah se mi zdi točno tak krog, kakor ga ti opisuješ. In pred kratkim si govoril v Šentjoštu in si dejal, če smem citirati: »V nekaterih glavah, mislih, gledanju, ocenjevanju in razumevanju je ostalo še preveč totalitarne navlake, ki moti naš vsakdanj.« in mi na misel pride izjava bivšega ministra Žekša ko je izjavil, da Slovenija svojih izseljencev ne mara. Ali misliš, da je izhajajoč iz tega morda počasnost slovenske države pri sklanjanju tega kroga tudi za druge Slovence?

Andrej Fink: Jaz sem bil presenečen nad iskrenostjo akademika dr. Boštjana Žekša, bivšega ministra za Slovence po svetu, s katerim sem imel kar nekaj kontakta v dobi. Ko sem bil član sveta za Slovence po svetu, sva se kar veliko pogovarjala, zdaj v teh časih pa, ko me je kdaj povabil v svojo pisarno da sva se pogovarjala in on je takrat, že po tem ko ni bil več minister, enkrat v nekem intervjuju v Delu, za neko sobotno prilogo tam izjavil: »Veste mi izseljencev dejansko ne maramo.« mene je presenetil s to izjavo, na nek način me je presenetila tudi iskrenost te izjave, kajti opažam, da je to res. Da je tako mnogokrat, ne vedno. Odvisno od okoliščin in ljudi, ampak to se dogaja, odvisno od človeka, ki prihaja. Imam vtis, ki je kar utrjen vtis, da se nekaj tega lahko dogaja še danes, kajti ozračje kot sem tamle rekel, ni še prezračeno, prečiščeno in je ostalo še mnogo totalitarne navlake, ki jo je treba odpraviti prej ali slej. Koliko časa bo to vzelo ne vem, ampak odpraviti jo je treba zaradi zdravja naše slovenske družbe, ki je tukaj doma in je istočasno doma po svetu, kajti jaz sem mnenja, da bi ministrstvo za Slovence po svetu moglo biti v RS najvažnejše ministrstvo od vseh. (iz publike: »Malo pretiravaš«). Pretiravaš, ne, ne pretiram, že vem, v nekem smislu je pretirano, ampak vendar če človek pomisli, da ima slovenski narod zunaj živečih pol milijona, ja kako ne bo RS zunaj iskala neke moči, intelektualne, narodnostne, trgovske, kakršnekoli, povezav... to je nešteto nekaj veleposlanikov in polno enih možnosti, ki Slovenijo interesirajo. Slovenci po svetu si res prizadevajo, da bi RS sprejela Slovence z nekim večjim srcem kot pa sicer. Včasih se je to video, da sicer zakon je bil izglasovan, sicer po nekem času, dolgo je bil v predalu in ni šel v parlament, to je tudi treba povedati, v določenem trenutku leta 2006 pa je ta zakon bil izglasovan, prišel je vem. Na podlagi tega zakona sta bila potem ustanovljena dva sveta: za Slovence v zamejstvu in za Slovence v svetu in potem so se na ta način začele seje vsako leto in karat je bilo več kontakta, takrat je bilo več možnosti, da bi lahko, pa še trikrat ni bilo vedno

vse tako kot bi človek pričakoval. Torej zakaj najvažnejše ministrstvo? Ker se je to ministrstvo ukvarja z zunanjimi zadevami, šolskimi, kulturnimi, z zdravstvenimi morda. Različno. Različna problematika je bila v to vključena in to je nekaj zelo pomembnega in zato pravim, da nismo samo Slovenci v svetu tisti, ki smo zainteresirani da nas RS jemlje v poštev, ampak bi morala biti RS prva interesirana da privabi in privablja Slovence v slovenski krog, kajti sam mora videti največjo moč za vse kar si RS hoče zadati.

Federico Potočnik: S tem v zvezi, Marija, kolikor vem, takrat ko je bila res kriza v Venezueli se je Slovenska država ganila in je dejansko pomagala. Bili so konkretni tečajji jezikov, pomoč pri prihajanju, stanovanja itn. Ali je ta vnema še prisotna, ali je ne vidiš več?

Marija Voglar: Jaz bi rekla, da še vedno, ko pridejo imajo stanovanja, prehrano, otroci šolo, vse kar potrebujejo. Edina stvar, ki je sedaj slabša kot takrat, ko smo mi prišli je pa tečaj za slovenščino. To pa manjka. Res. Ne vem kako, ampak mislim, da se je treba potruditi, da bi se malo več podarjalo po tem, ker mi smo res naredili tečaj od Štupar na Filozofski fakulteti in potem še privatni tečaj. Zdaj pa ne. Zdaj ima pa tečaj samo zavod za zaposlovanje in to je res premalo, ker naš jezik je popolnoma drugačen, nima nobene veze s slovenščino. To je romanski jezik, bolj podoben italijanskemu ali portugalskemu. Tako da se je treba potruditi, da se naredi kaj, da bi imeli več ur, ker tudi 180 ur ni zadosti, kljub temu da je veliko več kot 30. Drugo pa je vse v redu. Tudi zdravstvo. Nimam se kaj pritoževati. Res nimam nobene slabe besede da bi rekla: »Tega pa niso« ne, res ne. Vse je bilo dobro, so nas lepo sprejeli, vse kar smo rabili smo dobili, zelo skromno seveda, ampak je bilo dobro, smo zelo zelo hvaležni celi Sloveniji.

Federico Potočnik: Natasha, se pomikam k tebi. Ti si imela pomoč fundacije ASEF pri izmenjavi s Slovenijo in potem je vprašanje: Ali je bila ta izmenjava razlog oz. povod, da si se potem za Slovenijo odločila in ali bi se odločila za prihod v Slovenijo tudi, če te izmenjave ne bi bilo?

Natasha Urbačič : Če sem iskrena, jaz nisem imela v mislih se preseliti, dokler sem imela to štipendijo, ker sem takrat spoznala Slovenijo. Ne samo kot turist ampak v svoj poklic in sem se počutila kot doma, zdaj pa ko vas slišim pa rečem prav doma. Imam eno anekdoto: jaz sem bila dva meseca tu. Takrat je bil Prešernov praznik in so otroci imeli neko kratko prireditev, takrat je bil COVID, tako da so bili samo otroci in vzgojitelji. Zapeli so slovensko himno in men osebno mi ni bilo vseeno, sem začela kar jokati in sem rekla kako je to možno, to so moje korenine, to je moja družina, to smo ohranjali doma in tu smo doma in to je bila pika na i, da sem se končno odločila, da se sem preselim.

Federico Potočnik: Tatjana, ali je bila pri tebi izmenjava odločilna, da si prišla v Slovenijo?

Tatjana Marušič: Ja, mislim, da ja. Mislim, da ne bi bila tukaj, če ne bi imela te izkušnje. Ker v Argentini sem imela službo, seveda družino in skupnost tudi in čeprav sem se želela preseliti v nek kraj, kjer bi bilo bližje narave in Buenos Aires ravno ni bil ta kraj, ampak nisem premišljevala o Sloveniji kot Natasha. Nisem razmišljala da bi prišla, dokler nisem dobila te izkušnje, ker sem res prej premišljevala, da to ni mogoče ravno zaradi nitrifikacije; nisem imela pojma kako bi to dobila in sem res mislila da ni bilo možnosti, tako da ASEF mi je odprl res novo možnost. Takrat je bila štipendija in težave so se začele kasneje, ko sem mogla res vse priznati – diplomo, vse prevest, študije ... veliko časa sem porabila, Marija Poznič ve, ker mi je ona pomagala s tem prevodom in res, štiri leta kasneje sem šele prišla nazaj, tako da je bilo težko.

Federico Potočnik: Zdaj pa te vprašam: Ali si, kljub temu, da is bila že nekajkrat prej, ali si doživela kakšen kulturni šok?

Tatjana Marušič: Meni se zdi, da niti ne. ne veliko. Morda prvič oz. drugič, ko sem prišla 2019, takrat je bil bolj tak kulturni šok, da ta Slovenija, ki sem jo jaz spoznala je drugačna, ljudje se pozdravijo z roko, ne vem, vse je bolj tako formalno. Takrat je bilo bolj z ljudmi, ampak zdaj, ko sem prišla še enkrat pa sem že vedela kaj pričakovati in mislim, da ni bil tak šok. Kar hitro sem se počutila doma.

Federico Potočnik: Marija, kaj si ti občutila drugače, ko si prišla v Slovenijo kot je bilo v Venezueli, kaj si čutila da je tukaj drugače?

Marija Voglar: Najprej to, kar je rekla Tatjana. Mi smo bolj živahni, bolj glasni, nismo tako formalni, ker tukaj je treba roko dati in tam ni tako. Tam smo drugačni, smo bolj živahni. Drug velik izziv je bil jezik, ker mi smo doma govorili po domače, mi nismo zajtrkovali, mi smo 'fruškali' pa smo imeli 'ajmarje' in tako smo govorili, seveda ko smo prišli pa domov sem v Slovenijo, pa je bilo treba pravilno govoriti. Tudi nismem vedela za to dvojino, to sploh nism nič vedela, to je bilo težko, res. Drugo pa ni bilo tako. Smo se zelo hitro privadili, smo se dobro počutili, res kot je rekel gospod, smo doma. In res ni bilo takšnega velikega šoka. Ampak te stvari pa so bile: roko dat vsakemu. Sem šla k moji sestrični, je nisem Videla enih 15 let in sem šla, da bi jo objela, ona mi je pa dala roko. Sem se postavila tako, nisem vedela kako naprej. No, zdaj sem se pa tudi navadila že da počakam. Če dajo roko, tudi jaz dam roko, če ne pa lahko objamem. Al čutim, da Slovincem je to všeč. Ko se navadijo, jim je ušeč, ampak niso tako navajeni. Druga stvar pa, ki ni tako lepa za slovence: jambrate veliko. Jooooj. To pa jambrate, to pa res se mi čudno zdi in zmeraj rečejo tukaj imate raj na zemlji, res ste lahko ponosni na to majhno lepo državo pa vedno jamrajo, zmeraj je nekaj ni prav, je grdo, ne vem zakaj, ampak tako je.

Federico Potočnik: Marija če ostanem pri tebi. Ti si rekla, da ste živeli po slovensko, ste verjetno tudi slovensko kuhali. Kako si kombinirala slovensko hrano s tropsko Venezuelo?

Marija Voglar: Danes na primer smo imeli kosilo je bila filana paprika, to smo po navadi delali doma. Štrudelj, potice in tudi smo venezuelsko hrano 'arepe', čeprav nismo vsak dan jedlo, to je en majhen kruhek iz koruzne moke. To po navadi jejo vsak dan – za zajtrk sigurno, velikokrat pa še za večerjo. Mi tega nismo jedli vsak dan, smo pa občasno. Pa smo tudi jedli druge venezuelske hrane. Bolj gosto, ampak smo. Zdaj pa velikokrat ko nas povabijo na kakšen sejm pa pripravimo 'arepe' in 'empanade', 'hallaca' in to boste lahko spoznali, če nas boste kaj povabili.

Federico Potočnik: S tem bi rad prišel k zaključku, ampak ta zaključek je zelo vsebinsko bogat, ker smo slišali, da imamo en ogromen pol ljudi 15.000, ki živijo, čutijo slovensko. Če greš v Venezuelo lahko dobiš tudi slovensko hrano ali pa slišiš slovenski jezik ali pa prideš v Slovenijo in imaš Slovence, ki ima tudi en del druge kulture, tako da odgovor v resnici ni »ne«, ampak je izziv tako Slovenci, ki danes živijo v izseljenstvu, tisti, ki živijo v zamejstvu in naš izziv, da to znamo gojiti naprej. In tukaj je seveda vloga države v tem, da podpre vso to dobro voljo: ali so to tečajji slovenskega jezika, ali so stanovanja ali je to pravna pomoč. So stvari, jih naši Slovenci potrebujejo za to, da lahko ostajajo del našega slovenskega narodnega telesa. Tako da se mi zdi izjemno potrebno, da se lahko o tem pogovarjamo in najlepša hvala mojim sogovornikom, da ste te svoje izkušnje delili. Hvala tudi vam, da ste bili danes z nami, jaz verjamem da je en kup

vprašanj se porodilo že zato ker podobne izkušnje verjamem da delimo vsi. Prihranite jih za kasneje in jih bomo lahko ob kozarčku mal poklepetali. Hvala lepa za danes!

